

Werp nog een laatste blik om u heen en denk dan aan de dichtregels die Jan Hendrik Rauwenhoff schreef uit vreugde en dankbaarheid bij het aanschouwen van de natuur:

'De beuk, en eik, en den, en picea en sparren

En basterceders, 't groeit hier alles als om strijd,

En door zijn fiere scheut mijn dankend hart verblijdt.

'k Hebbe in mijn jong'ren tijd, dit boomgewas, nog teder,

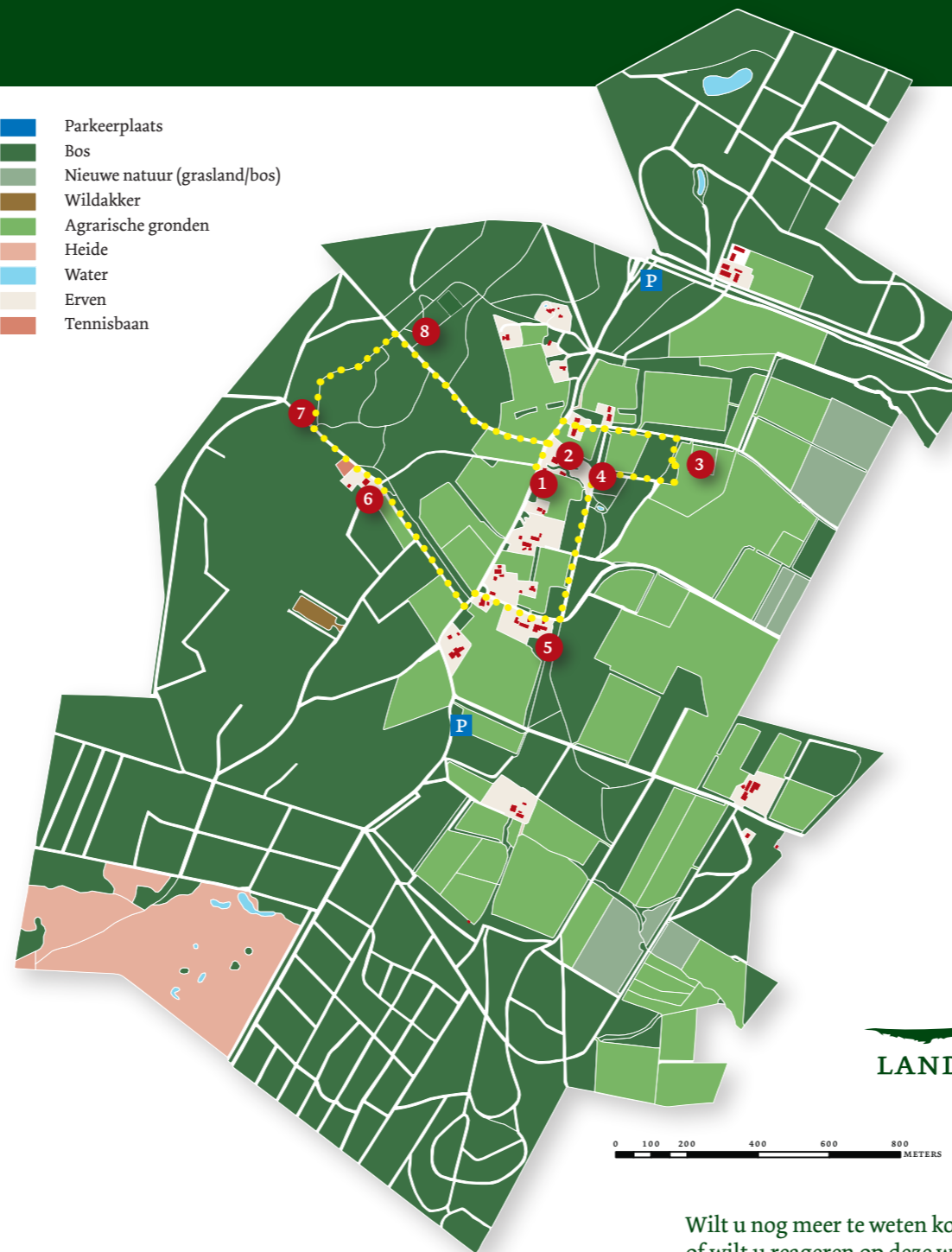
Met eigen hand gepoot, 't welk ik in grijsheid weder

Mag zien, in dikte en lengt' gegroeid, verbaazend hoog.'

Einde van de wandeling.

- Parkeerplaats
- Bos
- Nieuwe natuur (grasland/bos)
- Wildakker
- Agrarische gronden
- Heide
- Water
- Erven
- Tennisbaan

© Landgoed Tongeren · juni 2009

Wilt u nog meer te weten komen over Tongeren
of wilt u reageren op deze wandeling?
kijk dan op www.landgoedtongeren.nl

WANDELROUTE

'In het spoor van de Tongerense familie'

DUUR
ongeveer 45 minuten

VERTREK PUNT
houtschuur (1) naast het pand Le Chevalierlaan 3

PARKEREN
hoek Tongerenseweg / Le Chevalierlaan
(net voorbij de rotonde) of bij het Van Manenspad (hoek
Le Chevalierlaan / Molenweg).

- Uw hond is welkom mits u hem aangelijnd houdt.
Eigenaren van loslopende honden worden bekeurd.
- Blijf op de paden zodat de rust van het wild in de bossen
niet verstoord wordt.

Tijdens deze wandeling volgen wij Jan Hendrik Rauwenhoff (1730 - 1815) die met zijn vrouw in 1768 Tongeren erfde. Jan Hendrik verloor direct zijn hart aan Tongeren. Hij is min of meer de grondlegger van het landgoed in zijn huidige vorm. Gaandeweg ontmoeten we ook zijn kleinkinderen, zijn achter- en zijn achter-achterkleinkinderen. Ze zorgden allemaal met even veel liefde als Jan Hendrik voor Tongeren.

Vanaf de houtschuur (1) gaat u rechtsaf de verharde weg – Le Chevalierlaan – op.

De eerste huizen die u aan uw rechterhand ziet, zijn de voormalige boerderij 't Stekje met daarachter Het Oude Huis (2).

2. Het Oude Huis

In 1805 liet Jan Hendrik dit huis met beltoren bouwen. Door de week woonde de familie in Elburg waar Rauwenhoff burgemeester was. Vanaf de weg zien we het Oude Huis boven 't Stekje uitsteken. Daarmee was het toezicht op het huis goed geregeld gedurende de maanden dat de familie niet op Tongeren was. De opzichter woonde in de boerderij. Hij was een van de 'waards- en werklieden' van Tongeren. Hun taak omvatte onder meer: 'HUIS EN MEUBELN ZINDELIJK HOUDEN, DE HOVEN EN VERDERE BEPLANTINGEN TE BEARBEIDEN, AANTEKENING TE HOUDEN VAN HET KOMEN EN GAAN DER ARBEIDERS, EN ALLE MOGELIJKE TOEVERZICHT OP ALLE DINGEN TE HEBBEN, EN IN ALLES ONZEN INTEREST EN VOORDEEL ZODANIG TE BEHARTIGEN ALS GETROUWE WAARDSLIEDEN VERPLICHT EN SCHULDIG ZIJN TE DOEN'.

We lopen door over de Le Chevalierlaan tot de Rauwenhoffweg. Rechtsaf de Rauwenhoffweg in. Ter hoogte van het Boschhuis kijkt u prachtig de Grote Allee in die deel uitmaakt van het Parkbos. Later tijdens de wandeling lopen we weer over de Grote Allee. Nu gaan we rechtdoor en we nemen het eerstvolgende bospad naar rechts. Dan het eerste pad naar links waar we recht op een monumentale eik aflopen (3).

3. Schoonzicht

Volgens schattingen is deze eik rond 1750 ontkiemd. Hij zou dus al ruim 250 jaar oud zijn! Bij de boom staat een bankje. Als u hier gaat zitten, zult u begrijpen waarom dit plekje Schoonzicht heet. Jan Hendrik en zijn vrouw zaten hier vast ook al op een bankje om te genieten van hun Tongeren.

We vervolgen het pad langs het bos en de rand van het weiland en lopen het Parkbos weer in. Aan het einde van het pad komen we opnieuw uit op de Grote Allee. U staat nu midden in het Parkbos (4). Rechts in de verte ziet u het Boschhuis en voor u het Oude Huis, nu vanaf de voorzijde.

4. Parkbos en Grote Allee

Jan Hendrik was de eerste die Tongeren begon te 'verfraaien'. Hij legde bossen aan, allees, lanen en slingerende paden door het bos. Zijn kinderen zetten het werk voort. Het Parkbos dateert van voor 1830. Verderop langs de Grote Allee is te zien dat een zeer slecht gedeelte van een oude beukenlaan vervangen moest worden zodat volgende generaties weer volop kunnen genieten van deze majestueuze laan. Links van ons – verscholen in het bos – ligt nog een oud vijvertje dat Fanny's Lust heet. Hebt u het vijvertje gevonden? Loop dan terug naar de Grote Allee om de wandeling te vervolgen.

We lopen de Grote Allee af. Aan uw rechterhand ziet u door de bomen verschillende boerderijen en woonhuizen. Volg de Grote Allee tot een onverharde weg, de Koeweg. Op de Koeweg rechtsaf. Links staat een van de boerderijen (5) die nog in bedrijf is. We vervolgen de Koeweg tot we uitkomen bij de verharde weg: Le Chevalierlaan. Links op de hoek staat een van de oudste boerderijen van Tongeren, Taare uit 1718. We steken de weg schuin links over en gaan de Korrenbergweg in. Al na enkele meters doemt achter de bossen op een heuveltje het huis de Korrenberg (6) op.

6. De Korrenberg

We vliegen door de tijd en komen vier generaties na Jan Hendrik uit bij de kinderen van Lodewijk Willem Ernst Rauwenhoff. Zijn oudste dochter Anna liet op de plek waar nu de Korrenberg staat, in 1887 een huis bouwen. Sinds 1846 stond hier al een theekoepeltje. Vanaf dit punt keek je destijds over de buurschap Tongeren heen helemaal tot aan de kerk in Epe. Het bos dat nu rondom het huis staat, was er nog niet. In 1910 kreeg de Korrenberg zijn huidige vorm. De (familie-)eigenaren hebben vastgelegd dat de zichtlijn op de buurschap open moet blijven.

We lopen door over de Korrenbergweg langs de tennisbaan en nemen het eerste pad naar rechts het bos in. Houd bij de V-splitsing het linkerpad aan (7).

7. Bossen

Het bos aan de linkerkant van de Korrenbergweg is afgesloten voor wandelaars. Het wild op Tongeren (herten, reeën, damherten, wilde zwijnen) vindt hier een rustig plekje zonder dat het wordt gestoord door mensen. De bossen zijn in de tweede helft van de 19de eeuw aangeplant op de voormalige heidegronden. Het doel was om die gronden productiever te maken. Toen de boeren omschakelden van schapen naar koeien, verloren de heidegronden een belangrijke functie. Productiebossen moesten het landgoed van de broodnodige inkomsten voorzien.

We blijven het pad rechtdoor volgen tot we bij een brede onverharde weg komen, de Godesberger Allee. Hier slaan we rechtsaf de Godesberger Allee op. Rechts en links ziet u wallen, in dit geval waarschijnlijk voormalige veedriften (8).

8. Oude veedriften in het bos

Op verschillende plaatsen aan de randen van Tongeren zijn de structuren van oude veedriften en wegen van de buurschap naar de heide nog zichtbaar. In de tijd van Jan Hendrik was de plaats waar wij nu staan, woeste grond: heide en zandverstuivingen. Er was nog geen sprake van bos. De boeren hadden met name schapen die overdag op deze woeste gronden graasden. 's Avonds werden ze naar de schaapskooien geleid. Vlak bij de plek waar we nu staan, stond hoogst waarschijnlijk ook een schaapskooi. De wallen zorgden ervoor dat de schapen niet op de aangrenzende akkers verzeild raakten.

We volgen de Godesberger Allee, gaan door het klaphekje en komen uit op de hogere esgronden van Tongeren.

Boerderijen op de esgronden

Zojuist zagen we al dat op de weg waar we vandaan komen een schaapskooi stond. Terwijl de schapen op de hei graasden, legden de boeren heideplaggen en turf in de schaapskooi. Als de schapen terugkwamen, werd dit vermengd met hun uitwerpselen. De mest die daaruit ontstond, werd op de gronden rond de huizen en boerderijen verspreid zodat er vruchtbare akkers ontstonden waarop de boeren hun gewassen konden verbouwen. Zo ontstond een kleinschalig maar vruchtbaar landbouwsysteem. Deze essen zijn herkenbaar omdat zij hoger in het landschap liggen.

We vervolgen onze weg door de weilanden en zien schuin rechts voor ons de houtschuur weer waar we onze wandeling gestart zijn.